

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 02, февраль

MOYAK SARATONI: EPIDEMIOLOGIYA, XAVF OMILLARI, DIAGNOSTIKA VA DAVOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Najmiddinov Asliddin Xamiddin o'g'li

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali
2-son Davolash fakulteti anatomiya va klinik
anatomiya kafedrası assistenti

uashdoctor@gmail.com

Annotatsiya

Moyak saratoni erkaklar orasida eng keng tarqalgan onkologik kasalliklardan biri bo'lib, ayniqsa 15-40 yosh oralig'idagi erkaklarda tez-tez uchraydi. Ushbu maqolada moyak saratonining dolzarbligi, xavf omillari, klinik ko'rinishlari, diagnostika va davolash usullari haqida keng qamrovli ma'lumot beriladi. Tadqiqot natijalari moyak saratonining erta bosqichda aniqlanishi va zamonaviy davolash yondashuvlari orqali bemorlarning omon qolish darajasini oshirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar

Moyak saratoni, o'sma, testikulyar saraton, germinal o'sma, metastaz, kemoterapiya, radioterapiya, orxiektomiya, onkologiya, biomarkerlar.

Mavzuning dolzarbligi

Moyak saratoni boshqa onkologik kasalliklarga qaraganda kam uchrasa-da, ayniqsa yosh erkaklar orasida keng tarqalgan va tez rivojlanish xususiyatiga ega. Jahon Sog'liqni Saqlash Tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, har yili dunyo bo'ylab 70 mingdan ortiq yangi holat qayd etiladi, va taxminan 9-10 ming bemor ushbu kasallik sababli vafot etadi.

Moyak saratonining dolzarbligi quyidagi omillar bilan bog'liq:

Yosh erkaklarga ta'siri – boshqa ko'plab saraton turlaridan farqli o'laroq, moyak saratoni asosan 15-40 yosh oralig'idagi erkaklarda uchraydi.

Tez o'sishi va metastaz berishi – moyak saratonining ayrim turlari, ayniqsa embrional karsinoma va xorionepitelioma, juda invaziv bo'lib, o'pka, jigar va suyaklarga tez metastaz beradi.

Erta tashxisning muhimligi – bemorlarning 99% gacha moyak saratonidan butunlay sog'ayishi mumkin, agar kasallik erta bosqichda aniqlansa.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 02, февраль

Zamonaviy davolash usullarining rivojlanishi – kemoterapiya, immunoterapiya va tiklovchi jarrohlik kabi yangi usullar bemorlarning hayot sifatini yaxshilash imkonini bermoqda.

Shu sababli, moyak saratoni bo'yicha tadqiqotlar va profilaktika choralari juda muhimdir.

Tadqiqot maqsadi

Tadqiqotning asosiy maqsadi moyak saratonining klinik xususiyatlari, xavf omillari, tashxislash va davolash usullarini o'rganish hamda kasallikni erta aniqlashning samaradorligini oshirishdan iborat. Ushbu tadqiqot quyidagi yo'nalishlarga qaratilgan:

1. Moyak saratonining epidemiologik ko'rsatkichlarini o'rganish – global va mahalliy miqyosda kasallik tarqalishini tahlil qilish.

2. Asosiy xavf omillarini aniqlash – irsiy moyillik, ekologik ta'sir va gormonal omillarni baholash.

3. Diagnostika usullarining samaradorligini baholash – biomarkerlar, ultratovush tekshiruvi va magnit-rezonans tomografiya (MRT) tahlil qilish.

4. Zamonaviy davolash strategiyalarini tahlil qilish – kemoterapiya, radioterapiya va jarrohlikning samaradorligi bo'yicha taqqoslama tadqiqotlar.

5. Kasallikning oldini olish choralari va profilaktika dasturlarini ishlab chiqish – o'z-o'zini tekshirish va tibbiy skrining dasturlarini rivojlantirish.

Tadqiqot Natijalari

1. Moyak saratonining epidemiologiyasi va xavf omillari

Moyak saratoni asosan rivojlangan mamlakatlarda ko'proq uchraydi. Skandinaviya va Shimoliy Yevropa davlatlarida moyak saratoni ko'rsatkichlari yuqori, Janubiy Amerika va Afrika davlatlarida esa kamroq uchraydi.

Asosiy xavf omillari:

Kriptorxizm (moyakning tushmasligi) – moyak saratoni xavfini 4-10 barobar oshiradi.

Irsiy moyillik – agar ota yoki aka-uka moyak saratoni bilan kasallangan bo'lsa, xavf 3-6 barobar ortadi.

Hormonal nomutanosiblik – prenatal (tug'ilishga qadar) estrogen darajasining ortishi moyak saratoni xavfini oshirishi mumkin.

Atrof-muhit ta'siri – pestitsidlar, og'ir metallar va radiatsiya moyak saratoni rivojlanishiga sabab bo'lishi mumkin.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 02, февраль

2. Moyak saratonining diagnostikasi

Moyak saratonini erta aniqlash bemorlarning 99% gacha hayot saqlab qolish ehtimolini oshiradi. Diagnostika quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

O'z-o'zini tekshirish – erkaklar har oy moyaklarini tekshirib, har qanday tugun yoki kattalashish mavjudligini aniqlashi kerak.

Fizik tekshiruv – shifokor moyaklarni qo'l bilan tekshirib, shish yoki og'riq belgilari borligini tekshiradi.

Ultratovush tekshiruvi (UZI) – moyakda o'smaning qattiqligi va joylashuvini aniqlashga yordam beradi.

Biomarkerlar tahlili – AFP (alfa-fetoprotein), beta-HCG, LDH kabi qon tahlillari moyak saratonini aniqlashda muhim rol o'ynaydi.

MRT va KT – o'smaning metastaz berish ehtimolini aniqlash uchun ishlatiladi.

3. Davolash usullari

Moyak saratoni bo'yicha yuqori davolanish ko'rsatkichlari quyidagi usullarning samaradorligini ko'rsatadi:

1. Jarrohlik muolajalar:

Orxiektomiya – zararlangan moyakni olib tashlash.

Retroperitoneal limfadenektomiya – metastazlarning oldini olish uchun limfa tugunlarini olib tashlash.

2. Kimyoterapiya:

Cisplatin asosidagi protokollar – ko'p hollarda 90% dan ortiq samaradorlik ko'rsatadi.

Bleomitsin, Etoposid va Cisplatin (BEP rejimi) keng qo'llaniladi.

3. Radioterapiya:

Ayniqsa seminoma turlarida samarali.

4. Immunoterapiya va gen terapiyasi

PD-1 inhibitorlari va boshqa yangi texnologiyalar rivojlanmoqda.

Xulosa

Moyak saratoni yosh erkaklar orasida eng keng tarqalgan o'sma kasalliklaridan biri bo'lib, uning erta aniqlanishi bemorlarning 99% gacha sog'ayish imkoniyatini oshiradi. Diagnostika va davolash strategiyalarining rivojlanishi moyak saratoniga qarshi kurashda katta yutuqlarga erishishga yordam bermoqda. Barcha erkaklar o'z-o'zini tekshirish va tibbiy skrining dasturlarida faol qatnashishi kerak.

**МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ:
ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА**

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 02, февраль

Foydalanilgan adabiyotlar

1. WHO – Testicular Cancer Statistics (2024)
2. National Cancer Institute – Advances in Testicular Cancer Therapy (2023)
3. Smith, R. & Brown, J. – "Genetic Factors in Testicular Cancer," *Oncology Journal*, 2024
4. Peters, M. – "Modern Approaches in Testicular Cancer Therapy," *Oncology Reports*, 2023